

BORBÉNYI JÓZSEFNÉ

Az egyéni erdőgazdálkodás 1999. évre vonatkozó személyi jövedelemadó törvény legfontosabb változásai

Az egyéni erdőgazdálkodást folytató magánszemély adókötelezettségét továbbra is a személyi jövedelemadó törvény szabályai szerint önadózással teljesíti. Nem változtak az őstermelői tevékenység feltételei, az adóköteles jövedelem megállapításának választható módjai, de új előírás szerint kell meghatározni:

- az erdő kitermeléséhez kapcsolódó kedvezmény feltételeit és mértékét,
- az őstermelői tevékenységek keretében végezhető tevékenységeket és az előállított termékek azonosítását, továbbá
- az őstermelői tevékenység veszteségének elhatárolását, valamint
- az őstermelői tevékenység adóelőleg fizetési kötelezettségét.

1. Az erdő véghasználat kedvezménye

Az egyéni erdőgazdálkodó az „erdő véghasználatra érintett” ki-termelt, vagy „lábán álló” faállomány eladásából származó bevétel meghatározott részét továbbra is adózatlanul tartalékolhatja, amennyiben a levont összeget – az Erdőfelügyelőség által az erre a célra nyitott – elkülönített számlára befizeti.

- **Kedvezmény mértéke:** a „befejezett állományra” igényelhető „normatív erdő-felújítási támogatási érték” legfeljebb 100%-ának megfelelő összeg. A normatív erdő felújítási érték alatt az agrártámogatásokról szóló 8/1999. (I.20.) FVM rendelet mellékletében célállományként meghatározott hektáronkénti támogatási összeg értendő. A felújítás teljesítésének arányában visszautalt összeggel szemben a felújítási kiadások igazolt költségei kizárólag számlával igazolhatók, míg a normatív támogatás címén kapott összeggel szemben nem kell a kiadásokat igazolni. Ha az egyéni erdőgazdálkodó az erdő véghasználatból származó bevételét csökkenti az elkülönített számlára befizetett összeggel, illetve az igényelt a normatív támogatással szemben nem kívánja kiadásait igazolni, akkor e tevékenységére nem alkalmazhatja az

– általányszabályait és

– az erdő véghasználatból származó bevétele nem vehető figyelembe őstermelői bevételként.

2. Az egyéni erdőgazdálkodók őstermelői tevékenység keretében előállítható erdőgazdálkodási termelés termékeinek vámtarifája rendszer szerinti felsorolása

Mezőgazdasági őstermelői tevékenységnek minősül a saját gazdaságban történő növénytermelés, ültetvénytelepítés, állattenyésztés, termékfeldolgozás, ha az a saját gazdaságban előállított alapanyag felhasználásával történik, a saját gazdaságban egyes mezőgazdasági termékek jogszabályba nem ütköző gyűjtése, a saját tulajdonú földterületen végzett erdőgazdálkodás, mindezekre nézve akkor, ha az előállított termék vagy a tevékenység a személyi jövedelemadó törvény 6. sz. melléklet II. pontjában felsoroltak valamelyikébe beletartozik.

A mezőgazdasági termékek gyűjtése esetén saját gazdaság alatt a terület felett rendelkezési jogot gyakorlóknak legalább a szóbeli hozzájárulását és a gyűjtést folytató magánszemélynek a gyűjtés eredményének felhasználása feletti rendelkezési jogosultságát kell érteni.

Új termékazonosító rendszer a személyi jövedelemadózáásban

A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 1998. novemberében kihirdetett módosítása értelmében 1999. január 1-jétől a személyi jövedelemadó törvényben hivatkozással az őstermelői termékek vonatkozásában a Kereskedelmi Vámtarifára 1998. június 30-án érvényes besorolási rendjét kell irányadónak tekinteni (továbbiakban: vtsz.), míg a saját tulajdonú erdőgazdálkodási tevékenységet Tevékenységek Egységes Ágazati Osztályozó Rendszere (TEÁOR) statisztikai nomenklátúra szerint kell értelmezni.

Mezőgazdasági őstermelői termékek

A fentiek alapján e tevékenységre jellemzően a személyi jövedelemadó törvény 6. sz. melléklet II. pontjában felsorolt termékek köre:

a/ A fakitermelésből származó termékek köre:

- 440110 Tűzifa hasáb, tuskó, rőzse, köteg vagy hasonló formában. (1)
- 4403 Gömbfa, kérgezeten, vagy négy oldalon durván faragva is. (1)

Ide tartozik: a kivágott fa természetes állapotban, ahogy ki-döntötték, legallyazva is, továbbá az ilyen szálfa akkor is, ha a külső kérgét vagy a külső és a belső hánccsot is lehántották, vagy amelyből csupán a durván kiálló részeket távolították el. Ide kell osztályozni azt a fát is, amelyről az értéktelen külső réteget, amely a legutóbbi növekedésből (hajtásból) áll, eltávolították a korhadás megakadályozása és a gazdaságos szállítás elősegítése céljából.

Ha a fenti előírásoknak megfelelnek, a következő főbb termékek tartoznak e vtsz. alá: szálfa fűrészelés céljára; telefon-, sürgöny- és villanyoszlop; hegyzetlen és hasítatlan karó, pózna, cölöp, rúd, támfá; gömbölyű bányatámfá; fahasáb, szögletesre alakítva is, papíripari rostanyag gyártása céljára; gömbölyű fahasáb furnérlemez készítésére stb.; fahasáb gyufaszál, faáru stb. készítésére.

Nem tartozik ide:

- a/ a durván faragott fa, amely sétatapot, esernyőnyél, szerszámnyél és hasonlók készítésére alkalmas (4404 vtsz.);
- b/ a vasúti vagy villamos vasúti talpfának felvágott fa (4406 vtsz.);
- c/ a deszkának, gerendának stb. felvágott fa (4407 vagy 4418 vtsz.).

- 4404 Abroncsfa; hasított karó; cölöp, cövek és pózna kihegyezve, de hosszában nem fűrészelve; durván faragott, de nem esztergályozott, nem hajlított vagy más módon nem megmunkált fa, amely sétatapot, esernyőnyél, szerszámnyél és hasonlók készítésére alkalmas; fahasáb és hasonló.

- 440410 Tűlevelű fából

- 440420 Nem tűlevelű fából

Nem tartozik ide: a kefetest, sámfá és kaptafa előnagyolt darabokban (4417 vtsz.).

A faforgács és hasonló alapvetően kisebb méretűekben és a felhasználás fa fajtájában (általában közönséges puhafa) különbözik a 4408 vtsz. alá tartozó furnérlaptól.

- 4404 2000 Nem tűlevelű fából

Ide tartozik: a gyaluforgács, amely hasonlít az összetekeredett faforgácsra (általában bükk vagy mogyoró fájából) és az ecetgyártásban vagy más folyadékok derítésére használják.

b/ Erdészeti szaporítóanyag előállításába és gyűjtésébe tartozó termékek köre:

- 1209-ből Mag, gyümölcs és spóra vetési célra
- 1209-9910 Erdei fák magja
- ... más:
- 0602-ből Más élő növény (beleértve azok gyökereit is) dugvány, oltvány és oltóanyag, gombacsíra;
- 0602 41 Erdei fa
- 0602 45 Gyökeres dugvány és csemete
- 0602 49 Másféle

c/ Erdei növény és növényi rész – beleértve a magot és gyümölcsöt is – gyűjtésébe tartozó termékek köre:

- 1211-ből növényi és növényi rész, ha az illatszer-, gyógy-szer-, növényvédőszer és hasonló ipari alapanyagú (lásd. Szja. tv. 6. sz. mell. II/16. pont alatt felsoroltakat).

Ide kell besorolni: a hazai gyógynövény termékkört is. (1)

d/ Növény eredetű nyersanyag fonása, illetve seprű vagy ecset készítésére:

- 1401 Elsősorban fonat készítésre használatos növényi anyag (pl. bambusz nád, rotognád, nád, gyékény, kosárfűz, rafia, tisztított, fehérített vagy festett gabonaszalma és hárskéreg).
- 1403 Elsősorban seprű és kefe készítésére használatos növényi anyag (pl. seprűcirok, piasavarost, kúszótarack és mezikói növényrost), kötegelve vagy csomózva is.

e/ Méhészeti tevékenységből származó termékek köre:

- **Élő állat 0101-0106, 0301, 0306, 0307 fogalmába**
- bele kell érteni a méhcsaládot, a méhanyát, a méhbábót, a méhrajt is. (1)
- a „kivéve” felsorolásban szereplő „vad” megnevezés alatt a vadon élő, a vadsparkban és a vadaskertben élő fajokat, a természetvédelmi oltalom alatt álló állatfajokat kell érteni. (1)
- **A természetes méz:**
- **0409 Természetes méz:**
természetes méz fogalmába bele kell érteni a lépes-, a termelői és az egyéb természetes mézet is. (1)
- **A nyers méhviasz vámtarifaszáma 1521909100.**
E pontnál kell figyelembe venni a „feldolgozási maradék 1522009900” terméket is. (1)
- **A propolisz (méhszurok) vámtarifa azonosító száma: 1301909099.**

Ide kell sorolni: (1)

	Vtsz.:
a méhpempőt	0410
a nyers virágport	1212999000
a méhmérget	
a máséhoz nem sorolt méhészeti terméket is	2106909899

f/ Díszítés vagy csokorkészítés céljára felhasználható erdei termékek köre:

- 0602-ből Ide kell sorolni a gyógynövényből virágként és díszítő növényként értékesített terméket is (1)
- 0604 Díszítés vagy csokorkészítés céljára lombzat, ág, más növényi rész. Kivéve: a moha, a zuzmó, a tüllevelű ág (1)

Ha az egyéni erdőgazdálkodók nem tudják erdőgazdálkodási tevékenységük során előállított termékeiket besorolni, akkor a vámtarifa szakértőtől, a Vám- és Pénzügyőrség munkatársaitól segítséget kérhetnek.

- szóbeli – személyesen vagy telefonon történő – megkeresésre a megyeszékhelyen működő, míg
- írásbeli kérelemre a Vám- és Pénzügyőrség vámlaboratóriumában bírálják el az erdőgazdálkodó által benyújtott adatok, áruminta, fénykép minőségi vagy analízis bizonyítvány alapján.

A saját tulajdonú földterületen végzett erdőgazdálkodás

TEÁOR 0201. Erdőgazdálkodási termelés

Ebbe a szakágazatba tartozik:

- az erdő, erdősáv telepítése, fásítása, felújítása, áttelepítése, gyéritése és fenntartása,
- az erdei bokor és más fás növény, faanyag termesztése,
- az erdei faiskola működtetése, erdei dugvány, oltvány, csemete termesztése,
- a karácsonyfa-termesztés,
- *a saját erdőgazdálkodás keretében előállított, az ipari terméket nem eredményező fakitermelés: a fadöntés, kérges farönk, mint pl. bányafa, hasított oszlop, karó vagy tűzifa termelése, erdőn belüli mozgatása,*
- a fonat készítésére, tömőanyag, színezéshez, cserzéshez használható növény és egyéb hasznosítható növény, növényi anyag termesztése, gyűjtése,

- a vadon termő erdei termés begyűjtése: a balata, egyéb hasonló természetes gumiféle, parafa, sellak, gyanta, balzsam, növényi szőr, valliszneria, makk, vadgesztenye, moha, zuzmó és más hasznosítható erdei termék, erdei fák magjainak, erdei szaporítóanyag gyűjtése, amennyiben az előállított termék vagy tevékenység a személyi jövedelemadó törvény 6. sz. melléklet II. pontjában felsoroltak valamelyikébe beletartozik.

Nem ebbe a szakágazatba tartozik:

- a gomba és szarvasgomba termesztése és szedése, lásd 01.12.
- a vadon termő bogycs és héjas gyümölcs begyűjtése, lásd 01.13.
- a faforgács termelése, lásd 20.10
- az elkülönülten (szerződéses alapon) történő fatermék előállítása, lásd 20. (pl. fafeldolgozás, fonottáru-gyártás)
- fűrészáru-gyártás 2010
- falemezgyártás 2020
- épületasztalos ip. termékek gyártása 2030
- tároló fatermék 2040
- egyéb termék gyártása 2050

3. Ültetvénytelepítés alatt olyan tevékenységet kell érteni, amelynek eredményeként a telepített növények legalább egy évnél hosszabb ideig talajhoz, helyhez kötötten a termesztés alapját képezik. (1)

Megjegyzés:

- (1) 109/1999. (VII.7.) Korm. rendelet az Szja. törvény 6. sz. melléklet d/ pontjának rendelkezései és 1999. január 1-től december 31-ig lehet alkalmazni.

4. Mezőgazdasági tevékenység – ideértve az őstermelői tevékenységet is – veszteségének elhatárolása

A mezőgazdasági őstermelő tevékenységének megkezdése évét követő harmadik adóévben és az azt követő adóévekben keletkezett veszteségre csak az adóhatóság engedélyével alkalmazhatók a veszteségelhatárolás szabályai akkor, ha a veszteség keletkezése évében az őstermelői bevétel nem éri el az elszámolt költség 50 százalékát. Az új előírás szerint az adóhatóságnak vizsgálni kell a körülményeket, és ha megállapítható, hogy a bevétel kétszeresét meghaladó költség valamely külső ok miatt következett be, akkor az engedélyt megadja.

5. Mezőgazdasági őstermelő adóelőleg fizetési kötelezettsége
Az általánadózást nem alkalmazó mezőgazdasági őstermelőnek mindaddig nem kell adóelőleget fizetni, amíg az év elejétől számított mezőgazdasági őstermelésből származó bevétele nem haladja meg az 1 millió 500 ezer forintot. Az adóelőleg megállapításánál figyelembe vehetik:

- a tevékenység adókedvezményét (100 ezer forintot),
- súlyos fogyatékosnak járó kedvezményt (1500 Ft/hó),
- önkéntes kölcsönös biztosító pénztárba befizetett tagdíj után járó kedvezményt,
- havonta kötelezően fizetett nyugdíjjárulék, illetőleg a magánnyugdíjpénztári tagdíj engedményét.
- a saját tagdíjat kiegészítő befizetés után járó kedvezményt, és
- a családi kedvezményt is.

Ajánlások

Ezen újságcikk megírásával szerettem volna tájékoztatni az egyéni erdőgazdálkodókat a személyi jövedelemadó törvény 1999. évi legfontosabb változásairól, kiemelve az őstermelői tevékenységet. Egyidejűleg felhívni a figyelmet arra, hogy a teljes körű tájékoztatásához még hozzátartozik:

- az általános forgalmi adó kötelezettsége és
- az erdőtelepítés, az erdőszerkezet-átalakítás és fásítás normatív támogatásával kapcsolatos tudnivalók, valamint
- az egyéni erdőgazdálkodó foglalkoztatói, egyéni vállalkozói és mezőgazdasági őstermelői jogviszonyaiban kötelező jelleggel fizetendő járulékai (Tb + nydj. + eüj.), továbbá
- az egyéni erdőgazdálkodó egészségügyi hozzájárulás százalékos mértékű és tételes összegű adó jellegű fizetési kötelezettségei is.

Az Erdők Hete 1999

A rendezvénysorozat a Magyar Tudományos Akadémián kezdődött a sajtótájékoztatóval. Nem panaszkodhatunk, mert a megjelent újságírók az országos médiákban ténylegesen is foglalkoztak a rendezvénnyel.

A sajtótájékoztató

Az Akadémia nagytermében „Az erdő és az ember” témában hangzottak el előadások.

Solymos Rezső megnyitó köszöntője után a mintegy kétszáz hallgató előtt sorban peregtek a sajtós témák.

„A társadalmi kapcsolatok jelentősége az Országos Erdészeti Egyesület életében” címmel *Káldy József* elnök fejtette ki a legsürgősebb tennivalókat.

„Kihívások, stratégiák a nevelésben” izgalmas és nagyon időszerű teendőink pedagógusi feladatait, legfőbb elvi megközelítését *dr. Németh Mária* főigazgató, a győri Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola képviselőjében osztotta meg a megjelentekkel.

„A felnőtt társadalom kapcsolata az erdővel” volt a témája *Ormos Balázs* főtitkárnak. Az Országos Erdészeti Egyesület Erdészeti Erdei Iskola Szakosztályának elnöke annak a felmérésnek részleteit ismertette, mely 555 válaszból érkezett.

Egy hasonló céllal készült felmérést ismertetett *Puskás Lajos*, a DALERD Rt. oktatási igazgatója, „Szociológiai felmérés eredménye az általános iskolák körében” címmel.

Emerlingné Köhler Marietta

Átfogó áttekintést és elemzést kaphattak a jelenlévők *Emerlingné Köhler Marietta* – VADEX Rt. – „Magyarországi erdészeti erdei iskolák” témájával foglalkozó előadásából. Megtudhatuk, hogy az 1973-ban a vi-segrádi Mogyoróhegyen in-

dult erdei iskola után mára már 14 részvénytársaságnál működik hasonló intézmény. A helyi adottságok szerint ki-ki végzi felvilágosító munkáját. Az előadás részletesen ismerteti az infrastrukturális adottságokat, a megközelíthetőséget, a felszerelést stb.

Roland Migende felkért hozzászólóként beszélt az immár évtizedes német-magyar együttműködésről, s reményét fejezte ki, hogy a közös erőfeszítések elérik céljukat.

Glatz Ferenc üdvözli a jelenlévőket

Glatz Ferenc, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke sűrű programja ellenére megtisztelte a tanácskozást, s mint fővédnök néhány gondolatot osztott meg a hallgatósággal. Az elmúlt évtizedek tapasztalata alapján megállapította, hogy a centralista államhatalom jobban szolgálja az erdő érdekeit. Az erdészeti szakszolgálatot semmi szín alatt nem szabad elhanyagolni. 1996-tól folyamatosan elemzik az agrárium helyzetét. Az erdészeknek is el kell mondani a véleményüket minden fórumon. A magyar erdőket európai normákra kell felelteni – mondotta.

Solymos Rezső a rendezvény végén összefoglalta az elhangzottakat, és további sikeres működésre buzdította az Egyesületet ez irányú tevékenységében.

Terjedelmes, fényképes beszámolót jelentetett meg a *Sumarski List* horvát erdészeti lap a két egyesület kapcsolatfelvételéről. A beszámoló tudósít a *Dombo* csatorna partján – júniusban felavatott – emlékmű koszorúzásáról is.

Roland Migende faxon értesítette a szerkesztőséget, hogy a *Neuer Pester Lloyd* 43. számában részletes beszámoló jelent meg a szolnoki erdei iskola fennállásának 10. évfordulóján.

A SEFAG Rt. Lábodi Erdészete az Erdők Hete alkalmából avatta Sziágyon a hatvanéves erdészházból átalakított Erdei Iskola új tanteremmel kibővített épületét.

A meghívott pedagógusoknak és erdészvendégeknek a Lábodi Általános Iskola 4. osztályos tanulói (felkészítő

Horváth József lábodi erdészeti igazgató (jobb szélén) avató beszédét tartja

A természet visszatükrözi az ember cselekedeteit

Horgas Lajosné) és a Nagyatádi Árpád Fejedelem Általános Iskola 2/a osztályos tanulói (felkészítő Horváth Józsefné) adtak műsort.

A szözlőszámokat Fódi Alexandra, Császár Gyöngyi, Németh Judit, Mikó Gréta és Tátrai Melinda adták elő.

A Kisalföldi Erdőgazdaság Rt. Ravazdi Erdészeténél is Erdei Iskolát avattak. Az avatáson megjelent és beszédet mondott dr. Kávássy Sándor államtitkár. „Hogy jó úton járunk, bizonyítja, hogy évente több száz jelentkező kér támogatást az erdei iskolai program megvalósításához” – mondotta.

Az avatáson jelen voltak az rt. vezetői, az FVM, az ÁV.Rt., a helyi és megyei önkormányzat, a győri Apáczai Csere János

Dr. Magos László üdvözli a megjelenteket

Tanítóképző Főiskola, a Pannonhalmi Főapátság perjele, az ÁESZ, a Fertő-Hanság NP és a megyei Egészségügyi Szolgálat képviselői.

Az avatást „Egészség – Környezet – Nevelés” címen kerekasztal beszélgetés követte, majd délután a Tanítóképző Főiskolán tudományos ülésre került sor.

*Balsay Miklós vezérigazgató
megnyitja a rendezvény-sorozatot*

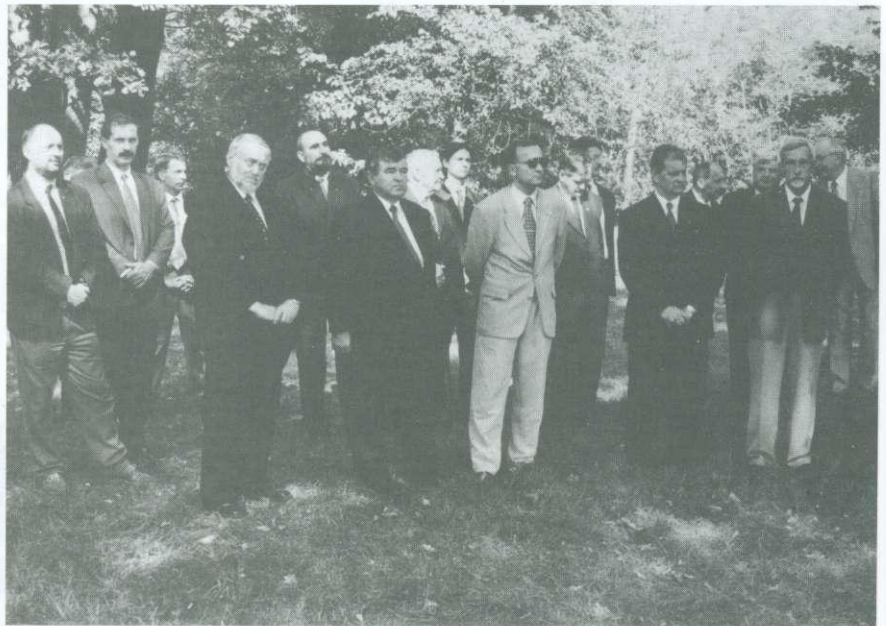
A vadászkiűrtösök

A MEZŐFÖLDI ERDŐK HETE a sárpentelei parkerdő „Nagy tölgyes” tisztásán kezdődött. A megnyitót *Barátossy Gábor*, az Erdészeti Hivatal elnöke tartotta, a megjelenteket *Warvasovszky Tihamér*, Székesfehérvár polgármestere köszöntötte. *Balsay Miklós* vezérigazgató kiemelten foglalkozott a gazdaság közjóléti tevékenységével. A rendezvényt megtisztelte *dr. Boross Imre* tárcanélküli minisz-

ter, *Bártfai Béla* államtitkár, *Balsay István* országgyűlési képviselő, *Sinoros Sz. Lóránt* főosztályvezető (Kincstár) és *Gémesy József* (ÁPV Rt.).

A rendezvény műsorvezetője *Emerling Gábor* volt.

Az általános iskolások műsora után emlékfáülttésekre került sor, majd a vadászkiűrtösök muzsikáját hallgathatták a szép számban megjelentek.

A vendégek...

Emlékfaültetés

GERENCSÉR KINGA – HÉJJ BOTOND – MERSE BERNADETT

Fedezzük fel újra az erdei tornapályát!

Napjaink átalakuló világában újra kell értékelnünk a korábban biztosnak hitt téziseket. Ez a kor új kihívásokat, új feladatokat állít elénk, miközben anyagi lehetőségeink szűkülnek.

Úgy gondoljuk, hogy nem az üdülõerdõ-gazdálkodás jelenti az erdészet legnagyobb problémáját, de itt is sürgõs beavatkozásra van szükség, még azelőtt, mielőtt az elõdeink több évtizedes úttörõ munkájának eredményei végleg tönkre nem mennek. Úgy hisszük, hogy az „Erdészeti Lapok” hasábjain ezt a súlyosnak tûnõ állítást nem kell különösen megindokolni, hiszen, sajnos, nap mint nap mindnyájan látjuk a szétvert, tönkrement közjóléti berendezéseket.

Az erdei üdülésnek Magyarországon évszázados múltja van, de a mai helyzet megértéséhez elég harminc évet visszamenni az idõben. A hetvenes években létesült a jelenleg is mûködõ üdülõerdõk nagy része. Lelkes erdészek dolgozták ki a fejlesztési terveket. Segítségül a központilag kiadott normatívák szolgálták, melyek tartalmazták a szükséges berendezések listáját. A lelkesedés késõbb alábbhagyott, a kezdeti elképzelések egy része nem realizálódott. A szigorodó gazdasági feltételek között a lakosságnak kevesebb ideje maradt a szabad levegõn történõ kikapcsolódásra és a rendelkezésre álló összeg sem tudta követni a gyorsuló inflációt. Úgy ítéljük meg, hogy az elkövetkezendõ idõszak újra fellendülést fog hozni, már tömeges méretekben láthatóak a jelei az egészségesebb életmódra törekvésnek. A tiszta erdei környezet újra felértékelõdik. Ezt az idõszakot kell megragadnunk, hogy a múlt tapasztalatait felhasználva felkészülhessünk a jövõ feladataira.

Ezek a tapasztalatok azt mutatják, hogy több célszerûséget, kevesebb mesterséges, kényelmi berendezést kell az erdõbe vinni. Ebben a koncepcióban fontos szerepe lesz az egészséges mozgást szolgáló erdei tornapályáknak.

Cikkünk egy diplomaterv eredményeire alapozva kíván áttekintést adni errõl az egyelõre nem problémamentes területrõl.

Az erdei tornapályák ötletének eredete

Az erdei tornapályája olyan szabadtéri, zöldvezetési létesítmény, amelyet bárki, bármikor, díjtalanul, önedzésre, egészségének megõrzésére felhasználhat.

Az elsõ VITA Parcours-t, magyar nevén erdei tornapályát 1968. május 17-én Svájcban, a zürichi állatkert melletti parkban nyitották meg. Az ötlet Zürich város erdõmesterétõl, *Karl Oldanitól* származik. Az építés költségeit 4000 svájci frankkal a zürichi „VITA” Lebensversicherung-Aktiengesellschaft (VITA Életbiztosítási Részvénytársaság) fedezte.

Az ötlet magyar felfedezõje *Benedek Attila*, a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem Erdõhasználati Tanszékének akkori vezetõje. Tõle származik az „Erdei tornapályája” magyar elnevezése is. A svájci szaklapokat tanulmányozva õ olvasott elõször a VITA-Parcoursról, és azonnal átlátta annak erdõhasználati, kulturális, egészségvédelmi hasznát, de el akarta kerülni az egyszerű lemásolás hibáit is. A magyar domborzati viszonyok éppúgy eltérnek a svájctól, mint erdõesztétikai felfogásunk, hagyományaink és szokásaink.

A magyar erdei tornapályák megvalósítják a svájci alapon dolgot, de lényeges eltéréseket is mutatnak. Ezeknek a változtatásoknak egy részét maguk a svájciak is elfogadták és felhasználták, mint pl. a több program nyújtását. *Benedek Attila* elküldte az elsõ 1970-ben, Sopronban felavatott erdei tornapá-

lya terveit Svájcba, ahol ötleteit felhasználva újabb pályákat már õk is három programmal nyitották meg.

A svájci példát követve különbözõ országok sorra nyitották meg más-más elnevezésekkel erdei tornapályájukat. *Mészöly Gyõzõ* szerkesztésében megjelent – „Parkerdõk Magyarországon” címû könyv szerint 1981-ben már 30 erdei tornapályája létezett. Kérdés az, hogy az általános gondok mellett hogy alakult ezek helyzete. Erre kerestünk választ az 1998 õszén végzett felméréssel.

Az ország összes erdõgazdaságához kérdõíveket küldtünk. Felmérésünk legfõbb célja az volt, hogy megtudjuk, hány erdei tornapályája üzemel jelenleg az országban, ezen tornapályák milyen állapotban vannak, milyen a látogatottságuk, és mennyibe kerül évente fenntartásuk.

Fogynak a tornapályák

A cikket az erdõgazdaságok által visszaküldött kérdõívek alapján készítettük el, így lehetséges, hogy a felsorolt erdei tornapályán kívül még az ország más területein is található tornapályák, de ezekrõl az illetékesek vagy nem tudnak, vagy már csak nyomokban lelhetõek fel.

A beérkezett kérdõívek összesen 15 tornapályáról tudósítanak. Ebbõl jelenleg csak 12 mûködik. Pl. a Somogyi Erdészeti és Faipari Rt. jogelõdjénél két erdei tornapályája létesült. Egy a Kaposvári Erdészet területén a Desedai Parkerdõben, a másik a Zselici Erdészet területén a Tokaji Parkerdõben. A kettõ közül ma már nyomokban csak a tokaji parkerdei tornapályája található meg. A Pilisi Parkerdõ Rt. ágazatvezetõje, *Baranyi Katalin* a következõket írta meg válaszelemben: „Budapestben több helyen állítottak fel az 1970-es években tornapályát a II., IX., XII., Normafa térségi, a XVIII. kerületben, ezeket nagyon erõsen megrongálták, és nem használták, csak a II. kerületi hûvõsvölgyi maradt fenn. A Pilisben Mesehádon készült tornapályája a Mogyoróhegyen elenyészett, mivel sohasem használták, a hely megválasztása nem volt megfelelõ.”

A visszajelzések alapján a Mátra-Nyugatbükki Erdõ és Fafeldolgozó Rt., a Nagykunsági Erdészeti és Faipari Rt., a Mecseki Erdészeti Rt., az ÉSZAKERDÕ Rt., a Kiskunsági Erdészeti és Faipari Rt., a Gemenci Erdõ- és Vadgazdaság Rt., a HM Budapesti Erdõgazdaság Rt., a HM Kaszói Erdõgazdaság Rt., a Kisalföldi Erdõgazdaság Rt. és a Vértesi Erdészeti és Faipari Rt. területein nincs erdei tornapályája.

Sajnálattal vettük tudomásul, hogy a zalaegerszegi, Alsóerdõben lévõ (vagy már nem mûködõ) erdei tornapályáról semmi visszajelzést nem kaptunk. A Testnevelési Egyetemen bukkantunk rá a zalaegerszegi tájékoztató füzetecskére. A füzetben az 1820 m hosszú tornapályája 20 állomásának gyakorlata (3 programmal) és a pálya útvonala található meg.

A tornapályák nagy része a hetvenes években épült, néhány a nyolcvanas évek elején, de ekkor már a felszámolás is elkezdõdött.

Az erdei tornapályák létesítésének és fenntartásának költségeirõl részben hiányoznak az információk, részben a nagymértékû infláció miatt mára már nem sokat jelentenek, ezért a közlésüktõl eltekintünk.

Mûszaki állapot

A 12 számon tartható erdei tornapályája közül csak kettõ van jó állapotban: az 1994-ben felújított Budapest II. kerületi és az

1984-ben létesített Kiskunsági Nemzeti Park területén lévő. A Kőszegi Parkerdőben lévő tornapálya „gyengén közepes”, a többi tornapálya igen rossz állapotban van, felújításra szorulnának.

A következőkben név nélkül idézni szeretnénk az erdőgazdaságoktól érkezett válaszlevelekből, melyekben leírják véleményeiket, tapasztalataikat, ötleteiket az erdei tornapályáról.

„Az erdőt szerető emberek kedvelt rekreációs helye lehetne, az általános vandalizmus a fenntartást majdnem lehetetlenné teszi. Mivel igény a lakosság részéről részben fennáll, nagyobb központi támogatást érdemelne a tornapályák, ill. a parkerdők, nemcsak létesítésük, hanem fenntartásuk során is.”

„A tornapályát elsősorban gyerekek használták, a vártnál azonban kevesebben. Egyes elemeit idő előtt tönkretették. Ma gyakorlatilag nincs rá igény, illetve ez minimális. Igen nagy a szándékos rongálás veszélye, különösen a „rejtett” erdei környezetben. Jelenleg a régi felújítását nem tervezzük. Ha újat építenénk, a rongálásnak jobban ellenálló, egyszerűbb formát választanánk, amely képes az „erőt” levezetni.”

„Kevesen használják, gyakran tönkreteszik a felújított eszközöket. Időjárásálló, erős anyagot kell használni az építés és felújítás során.”

„A tornapálya tapasztalatunk szerint működik, nagyon sokan használják télen-nyáron egyaránt. Rendszeresen használják, egyénileg és sportkörök edzőpályának. Sajnos a rongálás is nagyon sok, mivel az eligazító táblák és a kihelyezett tornaszerek sérülékenyek. Kevés és jól megválasztott helyen igen érdemes felállítani.”

„Vándál módon teljesen elpusztították, tönkretették a tornapályát, ami anyag mozdítható volt, azt ellopták. Jelen pillanatban tapasztalatainkból kiindulva sajnos semmilyen garanciát, lehetőséget nem látunk arra, hogy parkerdeinket és a bennük található tornapályákat megvédjük. Teljes rekonstrukció, felújítás után is, szinte napok alatt elpusztították, illetve ellopták a tornapálya berendezéseit. Véleményünk szerint jelenleg tornapálya létesítésének, illetve fenntartásának nincs semmi értelme.”

„Kihasználatlaga elenyésző. Jelenleg is, 1-2 kisebb hiányosságot nem számítva, használható. Természetesen erdőgazdaságunk erejéhez képest próbálja szinten tartani közjóléti létesítményeinket, ez azonban évről évre egyre nehezebb. Véleményünk szerint ilyen nehéz gazdasági helyzetben és egyre inkább romló közjóléti létesítményekkel megfontolandó, hogy csak a legszükségesebb közjóléti létesítményeinket tartsuk fenn. Az erdei tornapályák látogatottsága olyan minimális, hogy fenntartásuk megkérdőjelezhető.”

Felszereltség, kivétel, látogatottság

Arra a kérdésre, hogy mennyi az erdei tornapályák megtételének ideje nehézségi fokozatonként, igen kevés választ kaptunk, és persze ezek is csak becslött értékek. Egy teljesen leromlott állapotú, táblákban és tornaeszközökben hiányos pálya megtételéhez szükséges időt nehéz megbecsülni.

Az országban egyedül Sopronban és Budapesten készítettek önértékelő lapokat. Ez egy kis füzetecske hasznos tudnivalókkal és tanácsokkal, a tornapálya nyomvonalával, az állomásokon és az ösvényszakaszokon végzendő feladatok leírásával. A füzet végén edzési lap található, amelybe mindenki beírhatja az edzés időpontját, időtartamát, érlökéseinek számát induláskor, a pálya közepén, és befejezéskor. Ezeket a füzeteket szállodákban, szanatóriumokban és iskolákban osztják szét. Ez is példa a megismertetés egy módjára! Reklámozásra csak Sopronban és Kaposváron (Tokaji Parkerdő) fordítottak pénzt. Ez utóbbinál 100 ezer forintot.

Nyíregyháza és a Sóstói Parkerdő hét végén és nyári időszakban sűrűn látogatott, reggel 5-7 óra között különösen sokan futnak, sportolnak. A Kiskunsági Nemzeti Park területén lévő

erdei tornapályát évente 2000-en látogatják. Sopronban 1972-ben végeztek felmérést, amely szerint 3 nap alatt 141-en mentek végig a tornapályán.

A tapasztalatok összegzése

Az erdei tornapályák természeti környezetbe épített mesteres létesítmények. Ezért arra kell törekedni, hogy a tornaeszközök és a táblák ízlésesen illeszkedjenek a környezetükbe.

A parkerdőbe felállítandó szerek legtermészetesebb és legalkalmasabb anyaga a fa. Rugalmas, nem csúszós, de nem is tapadós, megfogva nem okoz kellemetlen érzést. Hidegben nem dermesztő, mint a beton, és nem tapad a bőrhöz, mint a vas. Melegben sem forrósodik át. Megfelelően felületkezelve hosszú életű. A felmérés során kiderült, hogy a tornapályák eszközei tölgyből, akácból és fenyőből készültek, a nyújtók korlátjai pedig fémből.

A tornapálya megtervezése összetett feladat. Olyan mozgás-tervet kell készíteni, amely az egész szervezetet átmozgatja, de a pálya természeti adottságait figyelembe véve épül fel. Mivel nem állhat minden állomáson egy testnevelő tanár, hogy a mozgásokat, mozdulatokat ellenőrizze, ezért csak olyan tornaeszközöket és olyan gyakorlatokat lehetett tervezni, amelyek nem adnak nagy lehetőséget az erejük és bátorságukat fitogtató felelőtlen emberek számára.

A tornapálya nem akadálypálya, ahol a legtöbb ember képtelen végrehajtani a kiírt feladatokat. Tervezéskor arra kell törekedni, hogy a különböző edzettségű és korú emberek el tudják végezni a feladatokat.

A lejtők terhelése valamivel könnyebb és másféle, mint az emelkedőké, de mindig több, mint amelyet a sík terep gyakorol a szervezetre. Az ereszkedő útszakaszok a lábat és a derekat terhelik, a boka-, a térd- és a csípőízületet veszik igénybe, a lábszár és a comb izomzatát fárasztják. A lejtőn való gyors haladás különösen edzetlenebb embereknél nehezen gyógyuló boka- és térd sérüléseket, esetleg izomszakadást okoz. A lejtős ösvényszakaszok után nem célszerű nehéz lábgyakorlatokat tervezni.

A kemény útburkolaton való járástól túlerőltetődnek ízületeink, ereink, izmaink. Lábunk elveszti azt a természetes edzést, amit a talaj egyenetlenségei adnak. A rugalmas, természetes talaj felületén hat az aszfalton járkálás kemény igénybevétele után. A talajegyenetlenségek kikényszerítik a szervezet állandóan változó alkalmazkodását, a szervműködéseket élénken tartják, és ezzel megedzésüket szolgálják.

A programot úgy kell tervezni, hogy az edzés az edzés ívének törése nélkül nyújtson alkalmat és hagyjon időt a gyönyörködésre, a természeti szépségek élvezetére, lelki felüdülésre és szellemi felfrissülésre.

A tervezés során olyan faanyagokat, felületkezelő anyagokat és módokat kell választani, amelyek ellenállnak a környezeti hatásoknak. A legnehezebb feladat az emberi vandalizmus elleni védekezés. Olyan berendezéseket kell tervezni, amelyek nehezen vagy egyáltalán nem mozdíthatók el, és esetleges pótlásuk könnyen megoldható.

Mindezeket figyelembe véve készítette el a cikk egyik szerzője *Merse Bernadett* okleveles faipari mérnök a gyenesdiási Nagymezőn lévő erdei tornapálya felújítási tervét. Olyan tornapályát tervezett *Sárközi István* testnevelő tanár segítségével, amely nemcsak minden korosztály számára alkalmas gyakorlatokat ajánl, hanem minden izomcsoportot is megmozgat. Nagy gondot fordított tornaszerei terephez alkalmazkodó, ízléses rögzítésére.

Napjainkban ismét adnak át új, illetve felújított tornapályákat. Cikkünkkel szeretnénk elősegíteni, hogy az elmúlt 30 év tapasztalatainak felhasználásával ezek még jobban szolgálják a felfrissülni vágyó emberek ezreit és ezen keresztül az erdeszt megbecsülését.